

## Motion till riksdagen 2005/06:Ju437

av Peter Althin m.fl. (kd)

# Domstolsorganisationen och rättegångsregler

## Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut .....	2
Bakgrund.....	3
Varför lägger socialdemokraterna ned tingsrätter? .....	3
Lokal förankring .....	4
Kansliställen och tingsställen .....	5
Kompetens och arbetsbelastning .....	5
Domarnas löner och tillsättning .....	6
Nämndemannauppdraget.....	7
Utvärdering .....	8
Sammanlägg tingsrätter och länsrätter .....	8
Utred Domstolsverkets ställning .....	8
Prövningstillstånd.....	10
Avvisning av bevis .....	10
Telefonnärvaro .....	11
Förnyad bevisupptagning i hovrätten .....	11
Fotograferingsförbud.....	12

Fel! Okänt namn på

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att öppna nedlagda tingsrätter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättens ledamöter som dömer i mål som rör miljöbrott ges adekvat utbildning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekobrottsrotlar på de större tingsrätterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om domarnas löner.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättningen av domare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om val av nämndemän.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inga beslut om nedläggning av tingsrätter skall fattas innan ytterligare konsekvensanalyser genomförts av hittills genomförda nedläggningar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sammanlägga tingsrätter och länsrätter.
9. Riksdagen begär att regeringen låter utreda huvudmannskapet för domstolarna i syfte att ge riksdagen rätt att fastställa domstolsorganisationen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prövningstillstånd av tingsrättens avgöranden i tvistemål och domstolsärenden som överklagas till hovrätt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna om prövningstillstånd så att kravet på särskilt prövningstillstånd avskaffas när påföljden bestäms till böter.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avvisning av bevisning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefonnärvaro vid domstolssammanträde.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upptagning av muntlig bevisning i hovrätten.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fotoförbud i samband med rättegång.

## Bakgrund

Ett rättssamhälle kräver fungerande domstolar. Domstolarnas uppgift är att handlägga mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt och avkunna dom inom rimlig tid.

Den tidigare så välfungerande tingsrättsorganisationen är på god väg att raseras av vänsterkartellens reformiver. Det här är inte första gången som Socialdemokraterna tillsammans med sina stödpartier försöker genomdriva radikala förändringar på detta område. När Domstolskommittén fick till uppgift att minska de dåvarande 97 tingsrätterna mötte den så starkt motstånd ute i landet att regeringen till slut fick dra tillbaka kommitténs direktiv. I stället beslutade regeringen om besparingsaktioner mot tingsrätterna, i synnerhet de mindre. Utsvältningen av de mindre tingsrätterna hade tagit sin början. Inskrivningsmyndigheterna koncentrerades till ett fåtal tingsrätter, vilket ledde till budget- och personalnedskärningar för de små tingsrätterna. Allt detta ledde i sin tur till att tingsrätterna, i synnerhet de mindre, blev alltmer sårbara.

Omorganisationen av Sveriges tingsrätter har hittills inneburit att antalet tingsrätter har minskat från 93 stycken år 2000 till 62 stycken per den 1 april 2005.

Kristdemokraterna har sedan många år tillbaka kämpat mot att den svenska tingsrättsorganisationen ska reduceras till en tingsrätt per län. Socialdemokraterna har å sin sida och med Domstolsverkets goda minne genomfört nedläggning efter nedläggning.

Kristdemokraterna utesluter inte en förändring av tingsrättsorganisationen. Vi motsätter oss inte en viss specialisering och vi är beredda att möta de krav som samhällsutvecklingen medför, men en förändring kan inte göras utan att hänsyn tas till helhetsperspektivet. De kristdemokratiska målen vad gäller en ny domstolsorganisation är ett kompetent och lokalt förankrat rättsväsende. Om någonsin regionala aspekter har betydelse gäller detta rättsväsendet. Kristdemokraterna vill peka på möjligheten att åter öppna sådana tingsrätter som lagts ned under de senaste åren.

Av Domstolsverkets årsredovisning för år 2004 framgår att domstolarnas målökning ökat för tredje året i rad och att målökningen under 2004 översteg 6 procent. I det inledande förordet säger Domstolsverkets generaldirektör Thomas Rolén att den ekonomiska situationen har inneburit att målökningarna inte har kunnat mötas av ökade resurser till verksamheten. Balanserna har vuxit och väntetiden för medborgarna har blivit längre.

## Varför lägger socialdemokraterna ned tingsrätter?

I dag regleras antalet tingsrätter och platsen för en tingsrätt i förordning. På detta sätt har regeringen kunnat avgöra en fråga som borde ha behandlats i

## Fel! Okänt namn på

riksdagen. Kristdemokraterna vidhåller att dessa frågor borde ha reglerats i lag.

Tiderna och de officiella skälen har förändrats, men regeringens nedläggningspolitik består. Nedläggningarna, eller "sammanslagningarna" har motiverats av både ekonomiska och kvalitetsmässiga skäl. Nu är det inte längre ekonomiska skäl som ligger bakom nedläggningarna, utan argument som att "utvecklingen i samhället går allt snabbare", "vi har en ökad internationalisering med inslag av EG-rätt" eller "fler avancerade ekobrottsmål" som anges. Det är uppenbart att det egentliga skälet till nedläggningarna är en politisk övilja att behålla de mindre och medelstora tingsrätterna.

Ingen har emellertid kunnat påvisa att de mindre domstolarnas verksamhet håller sämre kvalitet än de större, även om justitieminister Thomas Bodström gärna talar om de mindre tingsrätterna som sårbara. Det är en villfarelse att den marginella ökningen av antalet domare vid en sammanslagning medför att man uppnår en högre grad av specialisering vid tingsrätten i fråga. Inte heller har man kunnat påvisa vilka ekonomiska fördelar som regeringens nedläggningshysteri medför. Det är förvånande att regeringen med hjälp av stödpartierna drivit på en "reform", vars konsekvenser nu och i framtiden ingen har möjlighet att beräkna i dagsläget. Vad som däremot står absolut klart är att det lokala rättslivet i stor utsträckning försvinner med dessa nedläggningar. Om nedläggningarna fortskrider i enlighet med den inriktning regeringen hittills antagit är risken också stor att rättssäkerheten hotas.

När regeringen talar om förändringsarbetet talar man om att skapa en flexibel och mindre sårbar organisation. Arbetsuppgifterna ska renodlas så att enbart den dömande funktionen blir kvar. Därför försvinner flera mindre tingsrätter helt eller kvarstår endast som kansliorter.

## Lokal förankring

Mot bakgrund av den inriktning som "reformarbetet" antagit är risken stor att vi så småningom endast har en tingsrätt i varje län, vilket var Domstolskommitténs målsättning. Det blev dock omöjligt att förankra nedläggningsplanerna politiskt och kommitténs arbete stoppades. Härefter har regeringen, med Domstolsverket som verktyg, strypt de mindre tingsrätternas verksamhet genom att ta ifrån dem resurser.

Enligt tidigare ställningstaganden bör domstolarna finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna har ett rimligt avstånd till en tingsrätt. Detta skäl anförs dock alltmer sällan. Kristdemokraterna anser att ett av de starkaste argumenten till att inte lägga ned de mindre tingsrätterna är just att man vid nedläggningen förlorar den lokala förankringen. Ett levande tingshus påminner invånarna om rättssamhällets närvaro samt om befolkningens deltagande och insyn i rättsskipningen genom nämndemannauppdraget.

Tingsrätten utgör en viktig del i ortens självbild och identitet och är mycket viktig för att bevara förtroendet för rättsväsendet. Vid nedläggning av tingsrätter riskerar orterna att utarmas på kompetens och utvecklingskraft.

Exempelvis är advokater mer benägna att ha verksamhet vid en ort där det finns en tingsrätt. Den ökade restiden riskerar att leda till att människors vilja att inställa sig i tingsrätten kommer att minska. Det är olyckligt om viljan att vittna påverkas av avstånden. Att vara borta från arbetet hela dagar med förlo-rad arbetsinkomst innebär ökade kostnader för staten.

## Kansliställen och tingsställen

Regeringen har tänkt sig tre olika modeller för att skapa större domkretsar. Den första går ut på att tingsrätter läggs samman. Den andra lösningen, flerortsmodellen, är att verksamheten bedrivs i en domkrets med permanent verksamhet på flera orter. Detta innebär att de befintliga domstolarna bildar en myndighet med kanslier på flera orter. En tredje lösning, tingsställesmodellen, är att, i de fall målunderlaget inte bär permanent verksamhet på mer än en ort, tillgängligheten och den lokala förankringen tillgodoses genom att domstolen har s.k. tingsställe vid en eller flera orter. Med tingsställe menas att personal från kansliorten med viss regelbundenhet besöker orten i fråga för att hålla sammanträden för företrädesvis huvudförhandling i brottmål.

Regeringen har backat när det gäller den s.k. flerortsmodellen. I framtiden ska modellen endast användas om det är särskilt påkallat av omständigheterna i det enskilda fallet eller om det föreligger regionalpolitiska, arbetsmarknads-politiska eller andra liknande skäl.

Men även modellen med tingsställe har klara brister. En fråga som måste ställas är hur säkerheten ska fastställas vid dessa. Riksåklagaren har tidigare uttalat att säkerheten vid många domstolar är dålig och då särskilt på de orter där det inte finns någon egentlig tingsrätt utan bara lokaler som används av domsagens tingsrätt. Hur går modellen med tingsställe ihop med övriga re-former om säkerhet i domstolarna som riksdagen beslutar om? Är inte denna säkerhet lika angelägen för glesbygdsbor utan tingsrätt?

## Kompetens och arbetsbelastning

För att även i framtiden klara en snabb och kompetent handläggning fordras en stärkt beredningsorganisation, som kan renodla domarens arbete till verksamhet som kräver domarens kompetens. Kristdemokraterna menar att det inte finns några sakliga argument för att beredningsorganisationen normalt är sämre på de små tingsrätterna, vilket också flera utredningar visar.

Det är angeläget att miljöfrågorna behandlas på ett korrekt sätt av domsto-larna och att domstolens ledamöter får adekvat miljöutbildning. Kristdemo-kraterna anser att rättens ledamöter i miljömål måste ges adekvat utbildning för att klara de ofta intrikata miljöbrottsfrågorna. Vidare bör särskilda ekobrottsrotflar inrättas på de större tingsrätterna.

## Fel! Okänt namn på

En rapport från Domstolsverket visar att antalet komplicerade mål blir alltfler och att förhandlingstiderna i domstolarna ökar dramatiskt. Det gäller såväl brottmål som tvistemål. Det finns inga tydliga skillnader mellan stora och små tingsrätter och utvecklingen gäller även hovrätterna. Orsaken är att målens juridiska svårighetsgrad och problemen med bevisföring ökat. Andelen stora och svårare mål har blivit fler medan andelen lättare minskat. Det tar numera längre tid att handlägga målen.

När domare vid tingsrätter och hovrätter har fått rangordna vilka brottmål de tycker är de mest komplicerade att utreda, hamnar sexualbrott, skattebrott och förmögenhetsbrott högst upp på listan. När det gäller sexualbrotten handlar det främst om svårigheter med bevisvärderingen, och för skattebrotten är lagregleringen mer problematisk.

Det är därför angeläget att regeringen skyndsamt ser över arbetsbelastningen och tillför resurser för kompetensutveckling. Detta är inte minst viktigt för de personer som arbetar med sexualbrott, i synnerhet sådana brott som riktas mot barn. Brott mot barn i allmänhet är en kategori där uppklaringsfrekvensen och antalet fällande domar är mycket låg. Kristdemokraterna har i en motion om utsatta barn redogjort för vårt förslag för att skydda barn utsatta för sexuella övergrepp. Vi menar att utredningar om sexuella övergrepp på barn ska ha högsta prioritet och att alla som handlägger dessa ärenden måste ha god kompetens så att de har förståelse för de särskilda förutsättningar som gäller. I särskild motion tar vi upp barns rättigheter och samhällets skyldigheter.

## Domarnas löner och tillsättning

Domstolsverket vill införa prestationsstyrd lön för domare, samtidigt som domarkåren och facket motsätter sig en sådan ordning. Den skulle kunna rubba domarnas självständighet gentemot den politiska makten. För staten är det förstas billigare att belöna ett fåtal än att lyfta ett kollektiv av befattningshavare. Men ur konstitutionell synvinkel är prestationsbaserade domarlöner svårförenliga med strävan att stärka domarnas ställning och oberoende. Domstolsverket, som lyder under regeringen, är formellt arbetsgivare och skulle därmed ytterst avgöra hur skicklighetskriteriet ska tillämpas. I praktiken blir det alltså fråga om en rent skönsmässig bedömning. Redan den möjliga miss tanken att lönebelöningar ges för att främja lojalitet i viss riktning är förödande för tilltron till domarnas integritet och opartiskhet. Än mer absurt blir det om systemet med prestationsstyrda löner också ska gälla domarna i Högsta domstolen och Regeringsrätten.

Sedan december 2000 finns ett förslag (SOU 2000:99) om att öppna och formalisera tillsättningen av de högsta domartjänsterna, vilka nu helt beslutas av regeringen. Dessvärre har förslaget blivit liggande i Justitiedepartementet.

Domarnas avlöning och tillsättning bör vara en fråga om institutionell tilltro och inte en tillämpning av kollektivavtal. Önskar man i ett begränsat per-

spektiv differentiera lönesättningen bör endast tjänster komma i fråga som kan sökas och besättas efter en öppen prövning.

Den arbetsrättsliga strukturen bör för domarnas del underordnas konstitutionella hänsyn. I länder som i vanliga fall är förebilder i rättsstatssammanhang är också varje tanke på prestationsbaserad lönesättning för domare utsluten. Att Internationella domarunionen har intervenerat till förmån för den svenska domarkåren är utan motstycke och riskerar att leda till mindre smickrande uppmärksamhet för vårt land.

## Nämndemannauppdraget

Ett levande tingshus påminner invånarna om rättssamhällets närvaro samt om befolkningens deltagande och insyn i rättsskipningen genom nämndemannauppdraget. Förslaget om en tingsrätt i varje län riskerar även att påverka nämndemannauppdraget. Ska nämndemän i framtiden väljas utifrån en bred folklig förankring eller ska nämndemännen enbart väljas från den ort där tingsrätten är belägen?

Kompetensen inom domstolarna ska säkerställa rättvisa domar. Lagfarna domare samt nämndemän ska därför få möjlighet till fortbildning. Nämndemännens närvaro i rättegången har stor betydelse. Antalet nämndemän ska alltså inte reduceras. Att rekrytera nämndemän är i dag svårt, därför vill vi höja nämndemännens arvoden och förändra rekryterings sättet. Den parlamentariska nämndemannautredningen (SOU 2002:61 *Framtidens nämndemän*) har kommit med förslag på förändringar som ligger helt i linje med kristdemokratisk politik. Exempelvis föreslås att nämndemännens arvoden höjs till 500 kr per dag. Utredningen föreslår vidare att nämndemännen också ska kunna väljas ur en kvot på 25 procent dit allmänheten själv kan anmäla personer, förutom de partivalda, utan att de behöver ha politisk bakgrund.

Det är angeläget att nämndemännen representerar hela befolkningen. Så är det inte i dag. Det bör också vara en självklarhet att nämndemän av båda könen finns med i rätten när mål som rör våldtäkter, sexuella övergrepp och vårdnadstvister ska avgöras. Kristdemokraterna vill gå snäppet längre än Nämndemannautredningen. Alla röstberättigade borde ingå i den grupp som kunde kallas till nämndemannatjänst vid rättegångar. På så vis skulle vi säkerställa att befolkningen verkligen representeras i rättegången.

En grupp i samhället som helt har förbisetts är hemarbetande föräldrar. En hemarbetande förälder som får ett nämndemannauppdrag kan inte få någon ersättning för förlorad arbetsinkomst eftersom han eller hon inte har någon inkomst av tjänst. För att kunna utföra sitt nämndemannauppdrag måste dessutom barnomsorg ordnas. I dag täcker inte det låga arvodet kostnaderna för barnomsorgen. Kristdemokraterna vill att hemarbetande föräldrar, utöver ett arvode för nämndemannauppdraget, ska få ersättning för styrkta barnomsorgskostnader. I den nämnda utredningen har Kristdemokraternas representant fått utredningen att stå bakom ett förslag att ersättningen ses över så att

**Fel! Okänt namn på**

en generell ersättning för barnomsorgskostnader till hemarbetande föräldrar kan införas.

Vid resa med egen bil får nämndemän och vittnen i dag 12 kronor per mil i ersättning. Detta ska jämföras med domare och advokater som har rätt till 27 kronor exklusive mervärdesskatt. Reseersättningen har också setts över av den parlamentariska utredningen och förslag lagts om ökad ersättning för nämndemännens resor så att inte resekostnaderna blir ett hinder, med de långa resvägar som nedläggningarna av tingsrätten innebär.

## Utvärdering

Kristdemokraterna vill att all fortsatt omorganisation inom domstolsväsendet ska avbrytas tills ytterligare konsekvensanalyser genomförts av hittills genomförda nedläggningar. Innan en sådan utvärdering gjorts måste tingsrättsnedläggningarna omedelbart avstanna. Vi vill återigen peka på möjligheten att öppna sådana tingsrätter som redan lagts ned.

## Sammanlägg tingsrätter och länsrätter

Kristdemokraterna är för att tingsrätterna ska läggas samman med länsrätterna. Bakgrunden till vårt ställningstagande har varit ambitionen att skapa möjligheter för de mindre tingsrätterna att överleva. Justitiekommittén har i betänkande 2004/05:JuU6 uttalat att det finns fördelar med en sådan organisation, både för att det blir lättare för enskilda att överblicka och att medborgarperspektivet skulle tjäna på det. Däremot menar utskottet att allmänhetens berättigade krav på en kompetent rättskipning kräver specialisering och att en sammanläggning av domstolsslagen skulle kunna leda till att specialiseringen tunnas ut.

Kristdemokraterna kan inte se hur en sammanläggning av länsrätter och tingsrätter på något sätt skulle kunna leda till en uttunnad specialisering. Kristdemokraterna föreslår att riksdagen ger regeringen i uppdrag att inleda en process med syfte att allmänna domstolarna sammanslås med förvaltningsdomstolarna.

## Utred Domstolsverkets ställning

Det svenska Domstolsverket inrättades den 1 juli 1975. Syftet var att föra domstolsorganisationen från ett arbetstyngt Justitiedepartement till en förvaltningsmyndighet. Det fanns redan då de som var kritiska och såg förändringen som ett uttryck för regeringens vilja att utöka sitt inflytande över domstolarna.

## Fel! Okänt namn på

Den 1 juli 1999 genomförde Danmark samma process. Domstolsorganisationen flyttades från Justitiedepartementet. I Danmark inrättades Domstolsstyrelsen som kan ses som en motsvarighet till Domstolsverket. Bakgrunden till den danska omorganisationen skilde sig dock avsevärt från de skäl som låg bakom inrättandet av det svenska Domstolsverket.

I förarbetena till den nya danska lagen om Domstolsstyrelsen står: ”Ändamålet med lagförslaget är att etablera en självständig domstolsstyrelse, som ska ha till uppgift att handha de anslagsmässiga och administrativa frågor, som är knutna till domstolarnas verksamhet. Ändamålet med att inrätta Domstolsstyrelsen är att i synnerhet markera domstolarnas självständiga och oavhängiga ställning.” De danska domstolarna var redan tidigare självständiga och oavhängiga då det gällde deras dömande verksamhet, men reformen innebär att de fick samma självständighet i administrativa frågor.

Den tydligaste skillnaden mellan de båda länderna gäller det sätt på vilket administrationen författningsreglerats. I Danmark är Domstolsstyrelsen inrättad genom lag som antagits av Folketinget. Domstolsverket i Sverige är ett centralt ämbetsverk och lyder under regeringen. Med de begränsningar som följer av 11 kap. 7 § regeringsformen har regeringen således rätt att styra Domstolsverkets verksamhet.

De senaste åren har man sett ett alltmer växande missnöje från domstolarnas sida mot Domstolsverkets fördelning av resurserna till domstolarna. Domstolsverkets uppgift är att sörja för en ändamålsenlig drift av domstolarna och ta de initiativ som behövs för detta. Domstolarna har de senaste åren drabbats av stora nedskärningar. Relationen mellan domstolarna och Domstolsverket har blivit alltmer spänd och budgetprocessen har upplevts som en utsvälningsmanöver som ska kamouflera den egentliga målsättningen – att lägga ned fler tingsrätter. Det är ingen tvekan om att Domstolsverket och dess generaldirektör gått i regeringens ledband vad gäller omorganisationen av Sveriges tingsrätter. Inte förrän hela Domstolsverket hotas av besparingsbetingen opponerar sig generaldirektören.

Regeringen har uttalat sig gång på gång om att Domstolsverkets verksamhet inte i något hänseende får inkräkta på domstolarnas självständighet och att strävan efter effektivitet inte får gå ut över rättssäkerheten. Kristdemokraterna känner dock stor oro över utvecklingen av domstolsorganisationen. Nedläggningar av tingsrätter är ett exempel på Domstolsverkets underordnade ställning till regeringen. Regeringens ambitioner med långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter måste ske med stor försiktighet, särskilt då det gäller mellan domstolar och andra myndigheter. Domstolarnas självständiga ställning får inte riskeras. Domstolarnas oavhängighet är av stor betydelse för en rimlig maktfördelning i en demokrati. Därför vore det logiskt att det förvaltande organet över domstolarna låg direkt under riksdagen, i likhet med till exempel den nyligen beslutade förändringen av den statliga revisionen. Det finns alltså konstitutionella skäl till att utreda om den danska modellen skulle kunna användas även här i Sverige.

Om och när domstolarna får styra sig själva får de också axla det fulla ansvaret för verksamheten. Detta skulle leda till att administrativa beslut, även om de är obekväma, skulle få en annan acceptans inom domstolarna. Vi anser

#### Fel! Okänt namn på

att en domstolsorganisation uppbyggd enligt den danska modellen därmed också skulle bli mer effektiv än den svenska modellen. Det skulle bli betydligt lättare att genomföra rationaliseringar och effektiviseringar när verksamheten själv får ta ansvar för reformerna. Mot bakgrund av ovanstående anser vi att Domstolsverkets roll genast bör ses över. Kristdemokraterna vill att regeringen ska få i uppdrag att utreda huvudmannskapet för domstolarna i syfte att ge riksdagen rätt att fastställa domstolsorganisationen.

## Prövningstillstånd

Den socialdemokratiska regeringen har poängterat att tyngdpunkten i den dömande verksamheten ska läggas i första instans. Detta har varit en vägledande princip vid reformeringen av domstolsväsendet. Kristdemokraterna vill uttrycka oro över att detta förhållningssätt banar vägen för införandet av alltfler prövningstillstånd för överklagande från tingsrätt till hovrätt. Detta innebär att rättssäkerheten åsidosätts. Mot bakgrund av det ovanstående bör lagen ses över så att kravet på prövningstillstånd avskaffas när påföljden bestäms till böter. Kristdemokraterna avvisar införandet av ett generellt krav på prövningstillstånd vid överklagande.

Det kan i många fall vara mycket frustrerande att få en dom emot sig som inte går att överklaga. Denna maktlöshet får naturligtvis anses gälla vid alla typer av domar eller beslut. Kristdemokraterna vill därför avskaffa ett generellt krav på prövningstillstånd vid överklagande till hovrätt, såsom riksdagen nyligen beslutat när det gäller flertalet slag av tvistemål och domstolsärenden. En utvidgning av systemet med prövningstillstånd i hovrätten ökar risken för felaktiga avgöranden.

Kristdemokraterna menar att den socialdemokratiska regeringen är helt inriktad på att spara pengar i rättsväsendet, till nackdel för rättssäkerheten. Begränsningen i möjligheten till rättvisa rättegångar och till överklagande kommer att leda till att tilltron för rättsväsendet ytterligare urholkas.

## Avvisning av bevis

Riksdagen beslutade nyligen att domstolen ska äga rätt att avvisa bevis om beviset trots rimliga ansträngningar inte kan tas upp och avgörandet inte bör fördröjas ytterligare. Regeln ska kunna tillämpas i alla typer av mål, det vill säga även i brottmål.

Som skäl för inrättandet av en sådan regel har anförts att svårigheter att lägga fram bevisning på utsatt tid kan medföra att mål vid domstol inte avgörs med önskvärd skyndsamhet. Regler härom finns emellertid redan i 35 kap. 7 § rättegångsbalken, vari stadgas att domstol kan avvisa åberopad bevisning, om rätten finner att en omständighet som part vill bevisa är utan betydelse i målet, att beviset inte är nödvändigt eller uppenbart skulle bli utan verkan eller

## Fel! Okänt namn på

att bevisningen med avsevärt mindre besvär eller kostnad skulle kunna föras på annat sätt. Vidare finns, såvitt avser tvistemål, möjlighet för rätten att utfärda stupstocksföreläggande, det vill säga möjlighet att vägra part lägga fram för sent tillkommen bevisning.

Mot bakgrund av gällande regler avstyrkte flera remissinstanser, däribland Riksåklagaren, Åklagarmyndigheten i Jönköping och Ekobrottsmyndigheten lagförslaget och menade att starka rättssäkerhetsskäl talar för att bevis bör få läggas fram om de har betydelse för bedömningen av målet.

Kristdemokraterna menar att avvisningsregeln är väsensfrämmande för ett rättssamhälle. Den ökade risken för att part ska komma att drabbas av rättsförlust om han eller hon förlorar målet till följd av ett beslut om avvisning är inte acceptabel. Härvid har Kristdemokraterna beaktat vad som anges i artikel 6 i Europakonventionen om att part har rätt att muntligen lägga fram sin sak för domstol samt rätten för den som blivit anklagad för brott att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom eller henne samt att själv få vittnen inkallade och förhörda. Kristdemokraterna menar att den nyligen beslutade regeln om avvisning av bevisning står i strid mot den rättssökandes legitima intresse att få lägga fram den i målet relevanta bevisningen och att gällande rätt på området är tillfyllest.

## Telefonnärvaro

Det har tidigare inte varit möjligt för parter att delta per telefon vid huvudförhandling i brottmål eller vid sammanträde som avser häktning. Riksdagen beslutade nyligen att ändra reglerna härom genom att de villkor som ska gälla för att delta vid ett sammanträde genom videokonferens även ska gälla när deltagandet sker per telefon.

Kristdemokraterna menar att det finns ett starkt intresse av att rätten ska kunna förvissa sig om att det inte är någon annan än den misstänkte eller den tilltalade som deltar i sammanträdet. Vidare menar vi att det finns en risk för att åklagarens och den offentliga försvararens offentliga förtroende kan komma att undergrävas om de deltar endast per telefon. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det särskilt angeläget att en ändring kommer till stånd och att möjligheten att delta per telefon avskaffas.

## Förnyad bevisupptagning i hovrätten

I samband med att riksdagen godkände regeringens förslag om att den muntliga bevisningen i hovrätten som regel ska läggas fram genom den videoupptagning som gjorts av förhöret i tingsrätten, beslutade riksdagen att den muntliga bevisningen endast fås tas upp på nytt om ytterligare frågor behöver ställas.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraterna anser alltså att bestämmelsen är oklar i det avseendet att det inte närmare framgår när det kan vara nödvändigt att hålla ett förnyat förhör. Vidare ställer sig Kristdemokraterna frågande till om den av riksdagen beslutade regeln är förenlig med artikel 6 i Europakonventionen om rätten till en rättvis rättegång. Avgöranden från Europadomstolen visar att även överrätterna har en långtgående skyldighet att respektera den tilltalades rätt att bli hörd vid en muntlig förhandling. Kristdemokraterna anser därför att regeln ska avskaffas.

## Fotograferingsförbud

Offentlighet i våra domstolar är ett grundläggande element för en rättsstat. Mediernas insyn i processen utgör många gånger en garant för rättssäkerhet och effektivitet. Ett viktigt och välmotiverat undantag från offentligheten är förbudet för åhörarna att fotografera i rättssalen. Det finns dock klara brister i dessa bestämmelser. Bestämmelsen om fotoförbud är endast tillämplig i rättssalen och t ex inte när rätten håller syn på annan plats. För det fall syn vidtages i någons bostad kan media oförhindrat publicera bilder från hemmet, vilket får anses högst orimligt och integritetskränkande. Vidare är det fortfarande oklart om överträdelse av fotoförbudet sker när fotografering sker in genom dörren till rättssalen eller genom ett fönster.

På grund av det ovanstående vill Kristdemokraterna ha en översyn av reglerna om fotograferingsförbud.

Stockholm den 4 oktober 2005

*Peter Althin (kd)*

*Olle Sandahl (kd)*

*Helena Höij (kd)*

*Yvonne Andersson (kd)*

*Ingvar Svensson (kd)*

*Tuve Skånberg (kd)*

*Ingemar Vänerlöv (kd)*